

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ТА РОБІТНИЧИХ КАДРІВ ДЛЯ ВИРОБНИЧОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ СЕЛА

За останні роки наша держава потрохи стає важливим гравцем на аграрному міжнародному ринку. При цьому продуктивність у сільському господарстві є чи не найнижчою у порівнянні з світовими показниками. Повільне зростання продуктивності аграрного виробництва зумовлене, поряд з іншими причинами, відсутністю належної підготовки як спеціалістів, так і робітничих кадрів для тваринницької і рослинницької галузей аграрного виробництва, як того вимагає сьогодення. Гостро стоїть питання: виробляти і продавати сільськогосподарську сировину або її переробляти? Саме експорт готової продукції дає змогу заробляти за рахунок більшої доданої вартості. За оцінками FAO (Продовольча і сільськогосподарська організація ООН) очікується, що 90% зростання виробництва буде досягнуто за рахунок поліпшення продуктивності виробництва і тільки 10% — від збільшення площі сівби.

Складна ситуація (як у вищій, так і у професійно-технічній освіті) пов'язана з комерціалізацією останньої, відсутністю попиту на фахівців відповідного профілю з боку держави, призвела до падіння престижності деяких професій в сільському господарстві (механізаторів, майстрів машинного доїння). Щороку зменшується кількість бюджетних місць, а про надання роботи випускникам ВНЗ не замислюється ніхто.

«Реформа в освіті, яка спрямована на оптимізацію сільських навчальних закладів, може привести до знищення АПК країни. Водночас, саме сільське господарство останні роки витягає економіку України з крутого піке, створює нові робочі місця» (П. Устенко).

За правильної державної політики щодо села зможуть відроджуватися, «школи поступово будуть наповнюватися учнями. Кількість бюджетних місць у ВНЗ треба збільшувати, оскільки вже зараз бракує кваліфікованих кадрів. Що казати, якщо агрокомпанії самі пропонують свої навчальні програми аграрним ВНЗ, які за роки незалежності втратили свої дослідні господарства, студенти навчаються на застарілому устаткуванні, а про новітні технології, в кращому разі, дізнаються з науково-популярних програм» (Н. Бондар).

На сьогодні на законодавчому рівні закріплено, що одним із основних пріоритетів державної аграрної політики є державна підтримка під-

готовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації спеціалістів... для аграрного сектору, а також створення умов для закріплення у сільській місцевості кваліфікованих спеціалістів сільського господарства, освіти, культури, охорони здоров'я та побутового обслуговування (ст. 3 Закону України від 18 жовтня 2005р. «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року»).

Відповідно до ст.22 Закону України в редакції від 15 травня 1992р. «Про пріоритетність соціального розвитку села і агропромислового комплексу в народному господарстві» в усіх вищих навчальних закладах (університетах, інститутах), коледжах, технікумах тощо встановлюється квота прийому сільської молоді, яка є обов'язковою для виконання.

Порядок встановлення квоти підготовки фахівців для агропромислового комплексу, залізничного транспорту, митних органів і соціальної сфери сільської місцевості у вищих навчальних закладах затверджений постановою Кабінету Міністрів від 29 червня 1999р. згідно якого в межах відповідної квоти прийом абітурієнтів до вищих навчальних закладів здійснюється на підставі цільових направлень, що видаються абітурієнтам, які постійно проживають у сільській місцевості або селища міського типу райдержадміністраціями, облдержадміністраціями, керівниками залізниць. Квота не повинна перевищувати 75 відсотків обсягів державного замовлення на підготовку фахівців з кожної спеціальності у вищих сільськогосподарських, 50 відсотків — у вищих педагогічних та у вищих навчальних закладах залізничного транспорту, митної служби і 25 відсотків — в інших вищих навчальних закладах.

Після закінчення навчання випускники вищих навчальних закладів, які зараховувалися за цільовим направленням згідно з установленою квотою, розподіляються і направляються в розпорядження Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних та районних держадміністрацій, які видавали ці направлення, для роботи на підприємствах, в організаціях агропромислового комплексу та закладах соціальної сфери села у порядку, визначеному постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 1996р. «Про Порядок працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням».

Постановою Кабінета Міністрів України від 19 вересня 2007р. «Про затвердження цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року» передбачено надання освітніх послуг відповідно до державних стандартів освіти, забезпечення рівного доступу до високоякісної дошкільної та загальної середньої освіти, створення належних умов для проживання працівників гуманітарної сфери на селі та ін.

У наведеній Державній цільовій програмі... передбачена активізація профорієнтаційної роботи серед учнів старших класів з метою підготовки їх до усвідомленого обрання професій для подальшої роботи в аграрному секторі. Все це є важливим, оскільки мова йде про величезну категорію сільськогосподарських виробників. Йдеться про 4 млн. господарств (за іншими оцінками — 4,5 млн.), які позиціонуються як особисті селянські (Т. Тернівський).

Проблема забезпечення робітничими кадрами сільськогосподарських підприємств пов'язана з кардинальним оновленням системи професійно-технічної освіти, приведення її у відповідність із потребами аграрної економіки. Це має здійснюватись на такому рівні, який би відповідав загальноприйнятим міжнародним стандартам. Тому система професійно-технічної освіти, яка закріплена Законом України від 10 лютого 1998р. «Про професійно-технічну освіту», повинна постійно вдосконалюватися з урахуванням змін вимог аграрної економіки, тобто орієнтуватися на принципі перманентної адаптації до перспективних змін. Наприклад, у Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013р. передбачена адаптація технічного регулювання безпечності продукції до вимог ЄС і СОТ. Досягти зазначеного можливо завдяки підготовленим фахівцям з урахуванням потреб сьогодення.